

# Yasser Arafat Havalimanı: Umut Işığı

Yasser Arafat Uluslararası Havalimanı, başlangıçta Gazze Uluslararası Havalimanı olarak bilinen, Filistinlilerin egemenlik, ekonomik bağımsızlık ve küresel bağlanabilirlik özemlerinin dokunaklı bir sembolü olarak duruyor. Gazze Şeridi'nde, Refah ile Dahaniye arasında, Mısır sınırına yakın, 31°14'47"K 34°16'34"D koordinatlarında yer alan bu havalimanı, 1998-2001 arasındaki kısa faaliyet döneminde umut ışığıydı. Oslo barış sürecinin bir parçası olarak tasarlanmasından, turizmi ve kültürel değişimi teşvik ettiği altın çağına, ve nihayetinde trajik yıkımına— uluslararası hukuku ihlal eden bir terör eylemi—kadar, havalimanının tarihi, Filistinlilerin devlet olma mücadelesinin iniş çıkışlarını özetliyor. Bu makale, havalimanının yolculuğunu keşfediyor, sosyo-ekonomik etkilerini, sembolik önemini ve yıkımının yasal sonuçlarını derinlemesine inceliyor, tarihsel anlatılar ve kültürel içgörülerden yararlanarak kapsamlı bir hikaye sunuyor.

## Tasarım ve İnşaat: Egemenlik Vizyonu

Gazze'de uluslararası bir havalimanı fikri, 1990'ların başında Oslo barış süreci sırasında ortaya çıktı; bu, İsrail-Filistin uzlaşması için temkinli bir iyimserlik dönemi idi. 1995 Oslo II Anlaşması, Gazze Şeridi'nde bir havalimanı inşasını açıkça öngördü ve bu, Filistin otonomisi ve ekonomik gelişimine olan bağlılığı yansıtıyordu. Proje, Filistin Özgürlük Örgütü'nün karizmatik lideri Yasser Arafat'ın devlet inşasının temel taşı olarak savunduğu Filistin Otoritesi tarafından yönetildi. Havalimanı, Filistinlilerin İsrail kontrolündeki seyahat yollarına bağımlılığını azaltacak ve özerkliği sembolize edecek bir dünya kapısı olarak hayal edildi.

İnşaat 1997'de başladı, Mısır, Japonya, Suudi Arabistan, İspanya ve Almanya dahil uluslararası bir koalisyon tarafından finanse edildi, toplam maliyet yaklaşık 86 milyon dolardı. Faslı mimarlar tarafından Kazablanka Havalimanı'ndan modellenerek tasarlanan proje, Usama Hassan Elkhoudary'nin mühendislik firması tarafından hayata geçirildi ve modern işlevselliği kültürel estetikle birleştirdi. Altyapı, 3.076 metre uzunluğunda bir pist, yılda 700.000 yolcu kapasiteli bir terminal ve Kubbet-üs-Sahra'dan ilham alan altın kubbeli bir VIP salonu ile Arafat için bir süit içeriyordu. Taş mozaikler ve İslami tablolarla süslenmiş terminal, Filistin mirasını ve gururunu yansıtıyordu.

İnşaat süreci diplomatik bir dengeydi; Oslo Anlaşmaları uyarınca İsrail, yolcu ve kargo kontrolleri dahil güvenlik protokolleri üzerinde denetim yetkisini korudu. Bu kısıtlamalara rağmen havalimanının tamamlanması bir zaferdi ve 24 Kasım 1998'de Arafat, ABD Başkanı Bill Clinton ve binlerce Filistinlinin katıldığı bir açılış töreniyle kutlandı. Clinton'ın varlığı uluslararası desteği vurguladı ve konuşmasında havalimanını "Ortadoğu'nun her yerinden ve ötesinden uçaklar için bir mıknaat" olarak övdü. Bu etkinlik, Gazze'nin kısa süreliğine potansiyel bağlanabilirlik merkezi olarak ortaya çıktığı nadir bir umut anını işaret etti.

# Altın Çağ: Turizm, Kültürel Değişim ve Ekonomik Vaat

1998'den 2001'e kadar, o dönemde Gazze Uluslararası Havalimanı olarak adlandırılan bu havalimanı, turizm, kültürel değişim ve ekonomik faaliyetle karakterize edilen kısa bir altın çağ yaşadı. Filistin Sivil Havacılık Otoritesi tarafından işletilen havalimanı, Palestinian Airlines'ın üssüydü ve ilk ticari uçuşu 5 Aralık 1998'de Amman'a gerçekleşti. Royal Air Maroc ve EgyptAir gibi yabancı havayolları, Gazze'yi Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki destinasyonlarla bağladı, 1999'da yaklaşık 90.000 yolcu ve 100 tonun üzerinde kargo taşıdı. İkinci İntifada'nın patlak vermesinden önceki bu dönem, Filistin devletinin neler getirebileceğine dair bir fikir verdi.

## Turizm ve Kültürel Değişim

Havalimanı, Gazze'nin Akdeniz kıyısı, tarihi mekanları ve kültürel mirasının ziyaretçileri çektiği mütevazı bir turizm sektörünü destekledi. Bu döneme ait özel seyahat blogları az olsa da, görece sakinlik eski camilerin, arkeolojik alanların ve tarım manzaralarının keşfini mümkün kıldı. Filistinliler, daha sonraki anlatılarda yabancılara yemek için ücret talep etme konusundaki isteksizlikleriyle not edilen geleneksel misafirperverlikle ziyaretçileri karşıladı. Havalimanının işletimi kültürel değişimi mümkün kıldı; Filistinliler iş, eğitim ve tatil için yurtdışına seyahat etti, uluslararası ziyaretçiler ise Gazze'ye çeşitli perspektifler getirdi. O dönemin anlatıları, açıklığı yansıtan rahat etkileşimlerle dostça bir atmosfer öneriyor.

## Ekonomik Etki

Havalimanı, ticaret ve ticareti destekleyerek ekonomik büyüme için bir katalizör oldu. Filistinlilerin mal ihraç etmesine ve malzeme ithal etmesine olanak tanıyarak kısıtlayıcı İsrail kontrol noktalarına bağımlılığı azalttı. Rolü ekonomik umutları besledi ve pilotlar ilk uçağın inişindeki gururu hatırladı. Havalimanı, havacılık personelinden yerel satıcılara kadar iş imkanları yarattı ve konaklama gibi ilgili sektörleri canlandırdı. Maqluba, musakhan ve sumagiyya gibi yemeklerle Gazze mutfağı muhtemelen ziyaretçileri memnun etti. Sumak ve taze ürünler gibi yerel malzemelere dayanan bu mutfak deneyimleri, Gazze'nin kültürel zenginliğini vurguladı.

## Sembolik Önem

Pratik rolünün ötesinde, havalimanı Filistin egemenliğinin güçlü bir sembolüydü. Dünya liderlerinin katıldığı açılışı, Filistin özlemlerinin uluslararası tanınırlığını işaret etti. VIP salonunun Kubbet-üs-Sahra'dan modellenmiş altın kubbesi, havalimanını Kudüs'ün manevi önemiyle bağladı ve ulusal kimliği güçlendirdi. Filistinliler için İsrail gözetimi olmadan seyahat etme yeteneği özgürlüğün bir tadydı, kontrol noktaları ve izinlerle ilişkili aşağılanmayı azalttı. Havalimanının varlığı, Filistin bağımlılığı anlatısına meydan okudu ve devlet olma ile kendi kaderini tayin etme vizyonunu somutlaştırdı.

## Hüzünlü Son: Terör Eylemi ve Sonuçları

Havalimanının altın çağı, 2000'de başlayan İkinci İntifada ile aniden sona erdi ve bu, İsrail ile Filistinliler arasındaki gerilimi artırdı. Şubat 2001'e kadar, şiddet arttıkça tüm yolcu uçuşları durdu. 4 Aralık 2001'de İsrail askeri uçakları havalimanının radar istasyonunu ve kontrol kulesini bombaladı, havalimanını işlevsiz hale getirdi. 10 Ocak 2002'de İsrail buldozerleri pisti kesti ve yıkımı tamamladı. Filistin bağlanabilirliği için kritik olan sivil bir altyapıyı hedef alan bu kasıtlı terör eylemi, Gazze'nin özlemlerine yıkıcı bir darbe vurdu.

## Yıkımın Bağlamı

İsrail, İntifada sırasındaki Filistin militan faaliyetlerine yanıt olarak saldırıyı haklı çıkardı ve havalimanının silah kaçakçılığı için kullanılabileceğini iddia etti. Ancak yıkım, Filistin devletliğini ezmeyi amaçlayan orantısız ve sembolik bir eylem olarak geniş çapta görüldü. Saldırı, havalimanının işletme anlaşmasının zaten İsrail güvenlik denetimine tabi olduğu, Filistin hareketi üzerindeki kontrolü sürdürme stratejisinin bir parçasıydı. Bombardıman ve yıkım, 450 hektarlık alanı harabeye çevirdi, terminal ve pist onarılamaz şekilde hasar gördü.

## Sosyoekonomik Sonuçlar

Havalimanının yıkımı Gazze'yi izole etti, turizmi, ticareti ve kültürel değişimi boğdu. Filistinliler, Ben Gurion Havalimanı gibi İsrail kontrolündeki seyahat yollarına bağımlı hale geldi; burada ayrımcı güvenlik kontrolleri ve kadınlara yönelik cinsel taciz dahil taciz raporlarıyla karşılaştılar. 2007'den beri İsrail ve Mısır tarafından uygulanan abluka hareketi daha da kısıtladı ve Gazze ekonomisi, pazarlara ve kaynaklara sınırlı erişimden zarar gördü. Havalimanının kalıntıları "parçalanmış barış umutlarının" sembolü oldu, yirmi yıldan fazla süredir uçuş yok. İş ve ekonomik fırsat kayıpları Gazze'nin yoksulluğunu derinleştirdi, 2001 sonrası önemli bir ekonomik gerileme yaşandı.

## Kültürel ve Psikolojik Etki

Havalimanının yıkımı, Filistin gururunun somut bir sembolünü yok ederek psikolojik bir darbe oldu. Sakinler havalimanını "dünyaya açılan pencere" olarak hatırladı. Terör eylemi, Filistinlilerin aşağılayıcı seyahat süreçlerinden geçmek zorunda kalmasıyla baskı duygularını güçlendirdi ve havalimanının bir zamanlar sunduğu haysiyeti zedeledi.

## Yasal Yönler: Uluslararası Hukukun İhlali

Gazze Uluslararası Havalimanı'nın yıkımı, uluslararası hukukun açık bir ihlaliydi ve küresel organlardan kınamalar aldı. Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO), Mart 2002'de İsrail'i kınadı ve sivil havalimanlarını askeri saldırılardan koruyan 1944 Şikago Konvansiyonu'na aykırı standart ihlallerine işaret etti. Özellikle, bombardıman şu maddeleri ihlal etti:

- **Şikago Konvansiyonu Madde 1:** Bu madde, devletlerin hava sahaları üzerindeki egemenliğini vurgular; havalimanı Filistin Otoritesi için bunu temsil ediyordu. İsrail'in saldırısı bu ilkeyi göz ardı ederek Filistin özerkliğini baltaladı.
- **Cenevre Sözleşmeleri Madde 3:** Çatışma sırasında, acil bir askeri tehdit oluşturmadıkça, havalimanı gibi sivil altyapıyı hedeflemek yasaktır. Havalimanının

askeri kullanımı iddialarını destekleyen kanıt yoktu, bu da saldırıyı olası bir savaş suçu haline getirdi.

- **Geleneksel Uluslararası İnsancıl Hukuk:** Orantılılık ilkesi, askeri eylemlerin sivillere aşırı zarar vermemesini gerektirir. Sivil yaşam ve ekonomik aktivitenin sembolü olan havalimanının tamamen yok edilmesi, iddia edilen herhangi bir güvenlik tehdidine orantısızdı.

ICAO'nun kınaması saldırının yasadışılığını vurguladı, ancak önemli sonuçlar doğmadı, bu da İsrail-Filistin bağlamında uluslararası hukukun uygulanmasındaki zorlukları yansıtıyor. Hesap verilebilirlik eksikliği, havalimanı kalıntılarının adalet talepleri için bir toplanma noktası haline gelmesiyle Filistin şikayetlerini körükledi.

## Sonuç: Umut ve Trajedinin Mirası

Yasser Arafat Uluslararası Havalimanı'nın tasarlanmasından yıkılmasına kadar olan yolculuğu, Filistinlilerin kendi kaderini tayin mücadelesini özetler. Oslo Anlaşmaları'nın bir kanıtı olarak kavramlaştırılan, uluslararası destekle inşa edilen ve dünyaya bir kapı olarak kutlanan havalimanı, Gazze'yi kısa bir süreliğine turizm, kültürel değişim ve ekonomik vaat merkezi haline getirdi. Filistin misafirperverliği, doğal güzellik ve mutfak lezzetleriyle işaretlenmiş altın çağı, devlet olma vizyonu sundu. Ancak 2001-2002'de onu yok eden terör eylemi – yasadışı ve yıkıcı bir saldırı – bu hayalleri paramparça etti, Gazze'yi izole etti ve uluslararası hukuku ihlal etti.

5 Mayıs 2025 itibarıyla havalimanı harabelerde yatıyor, gerçekleşmemiş özlemlere dair sert bir hatırlatıcı. Mirası, hareket özgürlüğü ve egemenlik için mücadele eden Filistinlilerin direncinde yaşıyor. Havalimanının hikayesi sadece bir altyapı hikayesi değil, insan haysiyeti, kültürel gurur ve Gazze'nin dünyayı yeniden karşılayabileceği bir geleceğe dair kalıcı umudun hikayesidir.